

Historie sir Francis Charles Chichester

text **Jiří Brožek**
foto **Archiv**

Dobrodruh ve vzduchu i na moři

Britský dobrodruh sir Francis Charles Chichester se narodil 19. září 1901 v Shirwellu. Jeho jméno se řadí mezi nejznámější osobnosti letectví a zároveň sólového jachtingu. Za své výkony byl povýšen do rytířského stavu.

V létě roku 1967 se stal prvním člověkem, který sólo obeplul zeměkouli tzv. „clipper route“ – trasou kliprů, tedy od západu na východ. Zároveň se jeho plavba stala nejrychlejší sólovou plavbou. Dokázal obeplout planetu na své lodi Gipsy Moth IV. za 274 dnů. Uplul 28 500 Nm. Během svého života se stal dobrodruhem nejen na moři, ale také ve vzduchu.

Chichester se narodil jako druhé dítě ze čtyř v rodině Charlese Chicheстера, strohého anglikánského duchovního, který byl na své potomky tvrdý. Francis později vzpomínal na své dětství a otce: „Zdalo se mi, že otec nesouhlasil s ničím, co jsem udělal. Neshledával jsem u něj žádné nadšení ani pochopení pro věci, které jsem dělal.“ Jaký byl otec, to vykresluje příběh z jednoho jarního odpoledne, kdy byl Francis uštknut na lesní mýtině hadem. Otec jej poslal samotného na kole k lékaři do městečka, které bylo vzdáleno 4 míle. Když dojel k lékaři, již v mdlobách si našťěstí stačil říci o ošetření.

Odjezd z Anglie na Nový Zéland

Během 1. světové války jej otec poslal studovat do přísné internátní školy, kde se praktikovaly tělesné tresty a ponižování od starších spolužáků i od učitelů. Chichester nevydržel a školu opustil v 17 letech s nadějí, že se připojí k britské koloniální správě v Indii. Jeho otec však tento nápad nedsdílel a našel mu místo pomocného dělníka na nedaleké zemědělské farmě. Francis se však s tímto nesmířil a svůj odpor dal najevo i tím, že poškodil vybavení místní mlékárny. Z farmy ho vyhodili, a tak jeho otci nezbylo než souhlasit s tím, že odjede. Koupil mu jízdenku na loď, která směřovala k Novému Zélandu.

Později na svou první plavbu vzpomíná slovy: „Nalodili jsme se na německou loď Bremen ukořistěnou ve válce. V Biskajském zálivu nás zastihl krutý nečas, a já si poctivě prodělal všechny útrapy mořské nemoci. Potom mě už uchvátila romantika daleké plavby, stával jsem celé noci na přídi a pozoroval moře a hvězdy.“

Když přijel na Nový Zéland, měl v kapse jen 10 liber. Přísahal si, že se nevrátí zpět do Anglie, dokud nebude mít na účtu minimálně 20 tisíc. Zpočátku se mu nedařilo, zkoušel štěstí jako horník v dolech, jako dřevorubec, až si začal přivydělávat jako kamelot. Podařilo se mu vydělat nějaké peníze a založil si malou realitní firmu na prodej pozemků. Také vysazoval borovice s tím, že je později prodá na pilu.

Podnikavý Francis si se svým společníkem založil malý podnik na leteckou přepravu, která byla v té době v plenkách. Čím dál víc byl fascinován novým způsobem přepravy, a tak se rozhodl vrátit se do Anglie a zapsat se do letecké školy.

Létání a havárie v Japonsku

Chichester v Anglii pilně cvičil létání. Vyhledával si v krajině vhodná místa pro nácvič přistání a startů. Kopíroval dráhy železničních tratí, aby se vycvičil v přesnosti. Po třech měsících, když měl nalétáno, se rozhodl, že zakoupí stroj de Havilland Gipsy Moth. Letadlo pojmenoval Madame Elijah. Podnikl s ním několik cvičných letů z Londýna do rodného Devonu a také trénoval lety nad mořem.

20. prosince 1929 ohromil své kamarády a pozemní personál na letišti Croydon, když se nechal slyšet, že se chystá zpět do Austrálie se svým letadlem. Jen on a letadlo, sólový let zpátky k protinožcům. Chtěl překonat rekord Berta Hinklerse, který cestu zvládl za 15 dnů.

Kvůli technickým potížím musel Chichester svou cestu nouzově přerušit v Lybii, kde čekal, až mu z Anglie doručí náhradní díl do motoru a novou vrtuli. Cestu dokončil za 41 dnů. Po přistání v Austrálii si nechal letadlo poslat po moři na Zéland. Let z Evropy dlouhý 12 600 mil zvládl za 180 hodin. O své cestě napsal knihu, která vyšla v roce 1930 a jmenuje se „Solo to Sydney“.

Na Novém Zélandu opatřil letadlo plováky a vzápětí se stal prvním pilotem, který svůj

Vlevo

Jako první pilot přelétl Tasmanovo moře a přelety mezi Austrálií a Novým Zélandem několikrát s Gipsy Moth opakoval. Stal se vynikajícím odborníkem v letecké navigaci, o které psal vědecká pojednání i populární příručky a přednášel o ní v kurzech pro piloty.

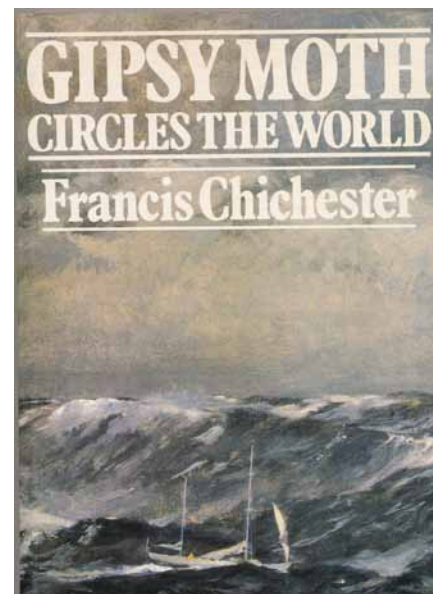
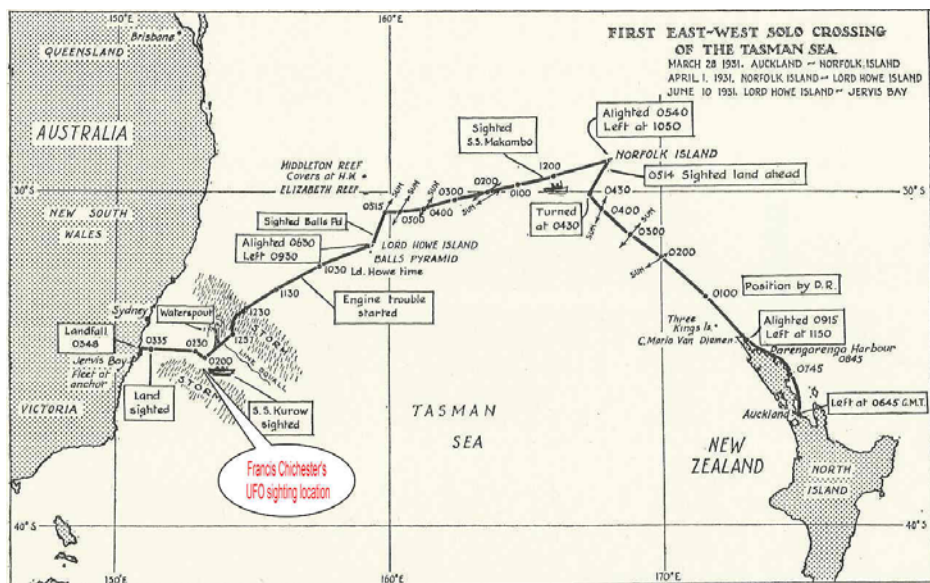
stroj dostal přes zrádné Tasmanovo moře mezi Novým Zélandem a Austrálií. Také se mu stalo, že se hydroplán při neopatrném manévru převrátil, a domorodci mu jej pomáhali postavit na plováky. Razil svou teorii: „Jediný způsob, jak žít život naplno, je udělat něco, co závisí jak na přemýšlení (mozek), tak na využití fyzického potenciálu (tělo), a především na akci.“

Později téhož roku odstartoval jeho další podnik. Rozhodl se vykonat sólový let kolem světa. Fatální chyba nastala v blízkosti přístavu Katsuura v Japonsku, kde se nevyhnul telegrafním drátům a narazil do opěrné zdi. Probudil se v nemocnici po operaci se třinácti zlomeninami a trvalo mu pět let, než se plně zotavil. Nevzdal se. Koupil nové letadlo, které pojmenoval Puss Moth, a v roce 1936 přeletěl ze Sydney do Londýna podél asijských břehů. V roce 1937 se oženil s Sheilou Craven.

Válka

Počátek druhé světové války mu zkrátil plány. Jako kvalifikovaný pilot se marně snažil vstoupit do Královského letectva. Byl odmítnut kvůli krátkozrakosti a astigmatismu. Rozhodl se tedy podporovat letce

ze země a přijal vojenskou službu v roli hlavního navigačního instruktora v Empire Central Flying School. Zde vyučoval navigaci a psal navigační materiály. Sepsal první navigační manuál, jak rozpoznat terén, pro sólové letce po celé Evropě. Na podobných principech potom zpracoval navigační manuál pro plavbu Tichým oceánem. Jakmile skončila válka, založil si Chichester se svou ženou firmu na vydávání zeměpisných map a průvodců.

Doba jachtingu

S postupným vývojem leteckého průmyslu a s nástupem proudových motorů získal Chichester pocit, že si nebe již dostatečně podmanil, a začal hledat nové výzvy. Hledal vzrušení jinde, kde by mohl souznít s přírodou a spoléhat se sám na sebe. Rozhodl se pro jachting. První loď, kterou si pořídil, se jmenovala Gipsy Moth II a záhy se s ní účastnil oceánských závodů. Do té doby neměl s jachtingem žádné zkušenosti. Přišla špatná zpráva. V roce 1958 mu lékaři diagnostikovali rakovinu plic. Lékaři mu navrhli odebrání části plic, avšak houževnatý dobrodruh tento způsob léčby odmítl a společně se svou ženou odešli na jih Francie, kde byly pro léčbu ideální podmínky. Sheila jej přivedla k přísné vegetariánské stravě, která poté přešla v makrobiotickou. Nemoc byla poražena a Chichester zůstal vegetariánem provždy.

Sólo přes Atlantik

V Royal Ocean Racing Clubu se často hovořilo o závodění. Jednoho dne někdo navrhl

transatlantický závod. Francis souhlasil. Tak vznikl první transatlantický závod dlouhý 2800 Nm (4506 km) nazvaný OSTAR (Original Single-handed Trans Atlantic Race).

„Ohlédnou-li se zpět, tak zjišťuji, jaký ignorant jsem byl, když jsem začal závodit v oceánském jachtingu. Moje jediná zkušenost s mořem bylo to, co jsem se naučil při létání s hydroplánem.“

11. června 1960 on a jeho konkurenti vypluli z Plymouthu. Chichester na své lodi Gipsy Moth III dosáhl přístavu v New Yorku 21. července, týden před ostatními. Nový světový rekord.

„Příd' loď se zvedla k obloze a vzápětí rozbila vlnu vysokou 10 stop. Cítil jsem proudy vody na zádech, jako kdyby na mne někdo stříkal hadicí. Záblesky světla z lodě se odrážely v mlze. Nebylo vidět dál než několik metrů. Nerozeznával jsem zvuky nárazů lodi od zvuků hromů a vrzání takeláže. Loď vydávala neskutečné zvuky. Pršelo tak silně, že nebylo vidět a já jsem nerozeznával sladkou vodu z deště od slané mořské vody.“

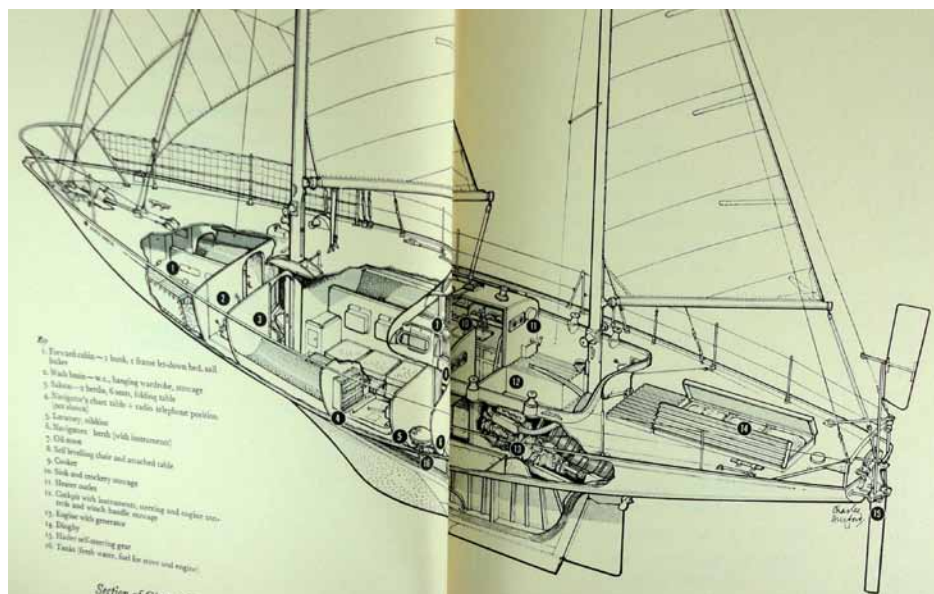
Loď se vzpínala, kymácela, poskakovala ze strany na stranu a dělala vše, aby mě smetla z paluby.“

V roce 1962 podnikl další cestu z východu na západ, kterou zdolal za 33 dnů a 15 hodin. Na tuto plavbu vzal svého syna. Poté se začal zabývat další výzvou, a to plavbou kolem světa.

Plavba kolem světa

Chichester byl průkopníkem oceánského jachtingu a zastáncem těžkých a velkých plachetnic. Možná až příliš těžkých a velkých na to, kolik let mu již bylo. Další loď, kterou si pořídil za podpory sponzora, majitele pivovaru Whitbread, byla Gipsy Moth IV, která vážila téměř 12 tun a plocha plachet dosahovala téměř 90 m². Stála 70 000 USD. Loď byla vybavena na tehdejší dobu nejmodernějšími prostředky, dokonce měla i autopilota, který umožňoval kormidelníkovi si odpočinout. Loď s jediným mužem na palubě vyplula v srpnu roku 1966 na plavbu kolem světa. Počítal s tím, že udělá jednu zastávku. Při plavbě zažil perné

chvíle u mysu Dobré naděje, kde vlny dosahovaly výšky až 30 stop a bezanové ráhno často mizelo v zadních vlnách. Loď byla vyzvednuta vlnou a v jednu chvíli se z ní stalo jedno velké surfovací prkno. Uháněla po vrstevnici vlny rychlostí kolem 30 kn. „Jediné, co jsem mohl dělat, bylo pozorovat to vše kolem jako opařený,“ uvedl jachtař. Za 107 dnů plavby Chichester ohlásil uplutí 13 750 Nm. Brzy poté mu vlna poškodila autopilota. Již bylo jasné, že plánovanou zastávku skutečně udělat musí, a vyšlo to právě na Sydney. Závod o nejlepší čas sice nevyhrál, ale i tak se jednalo o obdivuhodný výkon.

Byl ohromen z toho, kolik lidí jej při vplouvání do přístavu vítá. Po takové době samoty to byl veliký nezvyk. Mezitím se v rozhla-

se a v tisku rozpoutaly debaty o tom, zda je správné, aby v takto pokročilém věku (65 let) pokračoval v plavbě. Chichester považoval 107 dnů do Sydney za neúspěch. O své lodi řekl, že nevyhovuje tomu, co s ní zamýšlel, a že ke zvládnutí takové lodi by bylo zapotřebí zří bytostí. Jednoho mořeplavce, jednoho slona ke kormidlu a jednu opici s dlouhými rukama, která by prováděla všechny úkony. Ani sám sebe nešetřil. Vyčítal si, že křížoval více než dřívější legendární klipry, že si zapomněl navigační tabulky a musel výpočty po sobě složitě přepočítávat, čímž se připravil o část své duševní energie. Také zdravotně se mu nedařilo, trápila ho bolest nohy a zubů. Svou houževnatou povahou všechny strasti překonal.

V Sydney se zdržel 47 dnů a pokračoval směrem na mys Horn. Čekalo jej dalších 14 500 Nm do Anglie. Takovou plavbu ještě nikdo před ním nevykonal. Mířil přímo na Horn. Za 118 dní doplul do Plymouthu. Anglické a americké klipry dokázaly stejnou trasu uplout pod 100 dnů. Rekord tedy nevytvořil, ale rozhodně se jednalo o skvělý sportovní výkon a nejskvělejší plavbu své doby.

V Anglii byl Chichester bouřlivě přivítán. Vívalo jej přes půl milionu lidí a téměř tisíc novinářů. Skvělému jachtaři a hrdinovi moří předali slavnostní dort, na kterém byla vyobrazena jeho plavba a také let do Austrálie z roku 1929.

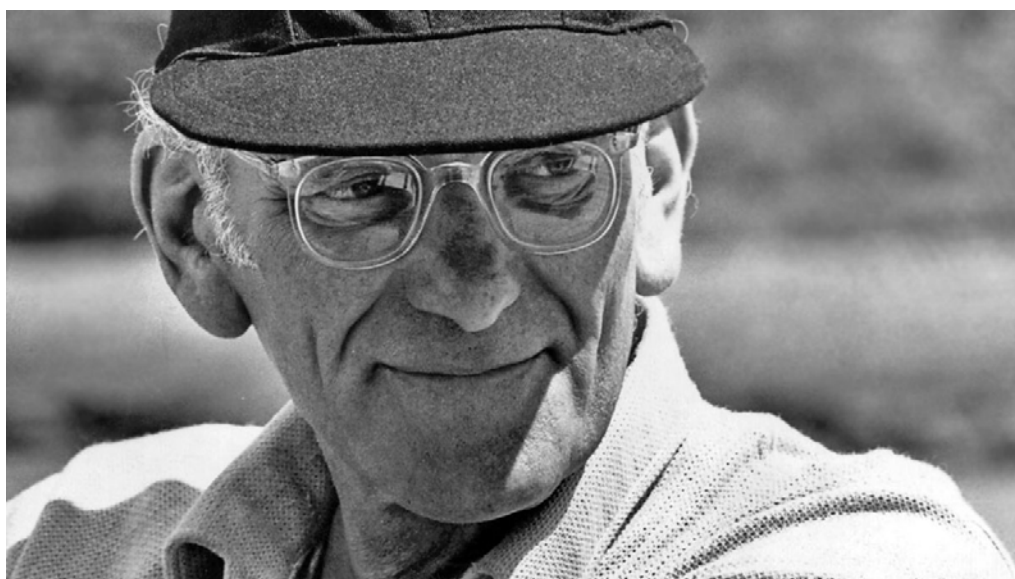
Povýšení do šlechtického stavu mečem Francise Drakea

Při svém návratu jej také vítala loď Royal Navy střelbou z děl. O několik týdnů později Francise Chichestera pasovala královna na rytíře – mečem, který používal Francis Drake. Sir Francis Chichester se při této příležitosti plavil na své Gipsy Moth IV po řece Temži a opět jej zdravily zástupy gratulantů. Byl to jeden z mála okamžiků, kdy uvedení do rytířského stavu nebylo provedeno soukromým obřadem. Gipsy Moth IV byla darována anglickému National Maritime Museum v Greenwich, kde je k vidění dodnes.

Sir Francis Chichester zemřel 26. srpna 1972 v Plymouthu v Anglii. Pokud se podíváte při svých plavbách do jachtařského klubu v Plymouthu, najdete tam jeho bustu a slavnostní plaketu se vzpomínkou na jeho proslulou plavbu. ▲

Vpravo

7. 7. 1967 pasovala královna Alžběta Francise Chichestera na rytíře, stejným mečem, kterým byl pasován Francis Drake.

PODÍVEJTE SE NA VIDEO

